

پیغامبر گفت ای پروردگار من حکم کن
براستی و پروردگار مابخشاینده است
از وی مدد طلب کرده می شود بر آنچه
بیان می کنید (۱۱۲) .

سوره حج منی است و آن هفتادو هشت
آیت و ده رکوع است

بنام خدای بخشاینده مهربان .

ای مردمان بترسید از پروردگار خویش
هر آینه زلزله که نزدیک قیامت باشد
چیزی بزرگ است (۱) .

روزی که ببینید آن را غافل شود هر شیر
دهنده از طفلی که شیر می دهدش و بنهد
هر زن باردار بارشکم خود را و ببینی مردمان
را مست و نیستند مست ولیکن عذاب
خدا سخت است (۲) .

و از مردمان کسی هست که گفتگو می کند
در شان خدا بغیر دانش و پیروی می نماید
هر شیطان متمرّد را (۳) .

که در قضای الهی نوشته شده است بروی
که هر که دوست داری او کند پس وی
گمراه کندش و راه نمایدش بسوی عذاب
آتش (۴) .

ای مردمان اگر در شك اید از رستخیز پس
هر آینه ما فریدیم شمارا از خاك باز از نطفه
بازاز خون بسته باز از گوشت پاره
صورت داده و غیر صورت داده (می
گوئیم) تا واضح سازیم برای شما و قرار
می دهیم در رحما چیزی را که خواهیم
تامیعاد معین باز بیرون می آریم شمارا

قُلْ رَبِّ احْكُم بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ الْمُسْتَعَانُ
عَلَى مَا نَصَّبُونَا ۝

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ۝

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَىْءٌ عَظِيمٌ ۝

يَوْمَ تَرَوْهَا تَدَاهِلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ
وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَرَى
وَمَا هُمْ بِسُكَرَى وَلَكِنَّ عَذَابَ اللّٰهِ شَدِيدٌ ۝

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُهُ
كُلَّ شَيْطٰنٍ مُّرِيدٍ ۝

كُتِبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَن تَوَلَّاهُ فَاتَّخِذْهُ وَايِدِيهِ إِلَى
عَذَابِ السَّعِيرِ ۝

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ
مِّن نَّبَاطٍ ثُمَّ مِّن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِّن عَلَقَةٍ ثُمَّ مِّن
مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِّنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِذُّكُمْ
فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ آجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ
نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ إِن يَبْلُغُوا أَشَدَّكُمْ وَيَوْمَ نُسَوِّدُكُمْ

کودکی باز تربیت می کنیم تا برسید
 بنهایت جوانی خود و از شما کسی بود که
 میرانده شود و از شما کسی بود که
 باز گردانیده شود به بدترین عمر تا نداند
 چیزی را بعد از آن که می دانست و می
 بینی زمین را خشک شده پس وقتیکه
 فرورفتادیم بر آن آب را جنبش کند
 و بیافزاید و برویاند از هر قسم رونق دار
 . (۵)

این همه به سبب آنست که خدا همونست
 ثابت و آنکه وی زنده می کند مُردگان را
 و آنکه وی بر همه چیز تواناست (۶) .

و آنکه قیامت آمدنی ست نیست هیچ
 شبهه در آن و آنکه خدا برانگیزد آنان را که
 درگور ها باشند (۷) .

و از مردمان کسی هست که گفتگومی کند
 در شانِ خدا بغیر دانش و بغیر هدایت
 و بغیر کتاب روشن (۸) .

پیچیده صفحه گردن خود را^(۱) تا گمراه
 کند از راهِ خدا اورا است در دنیا رسوائی
 بچشانیم اورا روز قیامت عذابِ سوختن
 . (۹)

گویم این به سبب آن اعمال ست که
 فرستادش دودست توو به سبب آن ست
 که خدانیست ستم کننده بر بندگان (۱۰) .

و از مردمان کسی هست که عبادت می

يُتَوَلَّىٰ وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِثُ إِلَىٰ آذَانِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا
 يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عَلِيمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ
 هَامِدَةً فَاذًا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ
 وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ۝

ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُحْيِي الْمَوْتَىٰ
 وَأَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝

وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا تَأْتِي اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ
 فِي الْقُبُورِ ۝

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى
 وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ ۝

ثَانِي عَطْفُهُ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُ فِي الدُّنْيَا
 خِزْيٌ وَنَذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ ۝

ذَٰلِكَ بِمَا قَدَّمْت يَدَكَ وَإِنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَالِمٍ لِّلْعَبِيدِ ۝

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ

(۱) یعنی تکبرکنان .

کند خدا را برکناره پس اگر برسد اورانعمتی آرام گیرد بآن عبادت و اگر برسد اورابلائی برگردد بر روی خود باخت دنیا و آخرت را اینست زیانِ ظاهر (۱۱).

به نیایش می خواند بجز خدا چیزی را که زیان نه رساندش و سودنه دهدش اینست گمراهیِ دور (۱۲).

میخواند کسی را که زیان او نزدیک ترست از سود او هرآئینه بد خداوند ست و بدیاری ست (۱۳).

هر آئینه خدادار آرد آنان را که ایمان آورده اند و کارهای شائسته کرده اند در بوستانها که می رود زیر آن جوئینها هرآئینه خدا می کند آنچه می خواهد (۱۴).

هر که پنداشته باشد که نصرت نخواهد داد خدا پیغامبر را در دنیا و آخرت پس باید بیاویزد ریسمانی بجانب بالا باز باید که قطع نماید پس ببیند آیا دور می کند این تدبیر او چیزی را که بخشم آورده (۱۵).

و همچنین فر فرستادیم قرآن را آیات روشن و بدانید که خدا راه می نماید هر کرا خواهد (۱۶).

هرآئینه آنان که ایمان آوردند و آنانکه یهود شدند و ستاره پرستان و ترسایان و گبران و مشرکان خدای تعالی فیصله خواهد کرد میان ایشان روز قیامت هرآئینه خدا بر هر

خَيْرُ لَطْفًا بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ أَلْعَلَّ بِصَلَىٰ
وَجْهَهُ بِخَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ
الْمُبِينُ ①

يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ
وَمَا لَا يَنْفَعُهُمْ ذَلِكَ هُوَ
الصَّلَاةُ الْبَعِيدَةُ ②

يَدْعُوا مَنْ صَرَفَهُمْ عَنْ قُرْبَىٰ مِنْ نَفْعِهِ كَيْفَ الْمَوْلَىٰ
وَكَيْفَ الْعَشِيرَةَ ③

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ④

مَنْ كَانَ يَطْمُنْ أَنْ لَسَنَ يُتَصَرَّفَ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبٍ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ لِيَقْطَعْ
فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُدْهِبُ كَيْدَهُ مَا لَيْغِظُ ⑤

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَأَنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ ⑥

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِقِينَ وَالصَّالِيْنَ
وَالْمُجْرِمِينَ وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ⑦

(۱) یعنی اگر ازین غصه بمیرد هیچ ضرر نکند .

چیز مطلع ست (۱۷) .

آیاندیدی که سجده می کنند خدای تعالی را آنانکه در آسمان هاند و آنانکه در زمین اند و خورشید و ماه و ستارگان و کوه ها و درختان و چهارپایان و بسیاری از مردمان و بسیار کس هستند که ثابت شده است برایشان عذاب و هر کرا خوار کند خدا پس نیست اوراهیچ گرمی دارنده هر آئینه خدای کند آنچه می خواهد (۱۸) .

این دو فریق دشمنان یکدیگر اند خصومت کردند در شان پروردگار خویش پس آنانکه کافر شدند قطع کرده شد برای ایشان جامها از آتش ریخته شود بالای سرایشان آب گرم (۱۹) .

گداخته گردد بآن هر چه در شکم ایشان باشد و پوست های نیز (۲۰) .

و برای کوفتن ایشان مهتا باشند گرزها از آهن (۲۱) .

هر گاهی که خواهند که بر آیند از دوزخ خلاص شوند از آندوه بازگردانیده شوند آنجا و گفته شود بچشید عذاب سوختن (۲۲) .

هر آئینه خدا درمی آرد آنان را که ایمان آوردند و کارهای شائسته کردند در بوستانها می رود در زیر آن جوئها پیرایه پوشانیده شوند آنجا دستوانها از زر و پوشانیده شوند مروراید و لباس ایشان آنجا ابریشم بود (۲۳) .

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالشَّجَرُ وَالْدَّابُّ
وَكَثِيرٌ مِّنَ النَّاسِ وَكَشَرَحَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَنْ يُؤْمِنِ
اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُّكْرِمٍ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ^{بِسْمِهِ} ⑩

هَذَا مِنْ حُضْمٍ اِخْتَصَمُوا فِي رَيْبِهِمْ فَالَّذِينَ كَفَرُوا
قُطِعَتْ لَهُمْ شِيَابٌ مِّنْ نَّارٍ يَصُبُّ مِنْ فَوْقِ رُؤُوسِهِمْ
الْحَبِيمُ ⑪

يُضْرَبُونَ بِأُفٍّ يَنْفُثُونَ فِيهَا الْحَارِثُ ⑫

وَلَهُمْ مَقَامٌ مِّنْ حديدٍ ⑬

كَمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا
فِيهَا وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ⑭

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ
أَسَاوِرٍ مِن دَهَبٍ وَيُؤْتَوْنَ أَوْلِيَاءَهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ⑮

راه نمود شد^(۱) ایشان را بپاکیزه از سخن و دلالت کرده شد ایشان را براهِ خدای ستوده (۲۴) .

هر آئینه آنانکه کافر شدند و بازمی دارند از راهِ خدا و از مسجدِ حرام که پیدا کرده ایم آن را برای مردمان یکسان آنجا متوطن و صحرائشین و هر که خواهد آنجا جروی کردن بستمگاری بچشانیم اورا از عذاب درد دهنده (۲۵) .

و یادکن چون معین ساختیم برای ابراهیم موضع خانه کعبه را این سخن گفته که شریک مقرر مکن بامن هیچ چیزی را و پاک کن خانه مرا برای طواف کنندگان و ایستادگان و رکوع کنندگان و سجود کنندگان^(۲) (۲۶) .

و آوازه در میان مردمان بحج تابیا بند پیش تو پیاده و سوار بر هر شتر لاغر می آیند این شتران لاغر از هر راه دور (۲۷) .

تا حاضر شوند نزدیک فائده هابری خویش و یاد کنند نام خدا را در روزی چند دانسته شده^(۳) و بعد از وی بر ذبح آنچه خدای تعالی روزی داده است ایشان را از قسم چهار پایان مواشی پس بخورید از آن و بخورانید در مانده درویش را (۲۸) .

وَهُدُوا إِلَى الصَّالِحِينَ مِنَ الْقَوْلِ ۗ وَهُدُوا إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿۳۱﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعَاكِفُ فِيهِ وَالْبَادِ وَمَن يُرِدْ فِيهِ بِالْحَادِ يُظَلِّمُ شِقَاقَهُ مِنْ عَذَابِ النَّارِ ﴿۳۲﴾

وَأَذِّنْ لِلنَّاسِ أَنَّ إِلَى الصَّالِحِينَ مِنَ الْقَوْلِ أَشْرَافُ سَبِيلِنَا وَظَهَرَ لِي فِي بَيْتِي لِلظَّالِمِينَ وَالْعَاقِبِينَ ۗ وَالزُّكُمُ الشُّجُورُ ﴿۳۳﴾

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَبِيبٍ ﴿۳۴﴾

لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسمَ اللَّهِ فِي آيَاتِهِ مَعْلُومَاتٍ عَلَى مَا رَزَقَهُم مِّن بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ ۗ فَكُلُوا مِنهَا وَأَطِيعُوا أَمْرَ الْفَقِيرِ ﴿۳۵﴾

(۱) یعنی در دنیا .

(۲) یعنی برای نمازگزاران .

(۳) یعنی یوم نحر و ایام تشریق .

بازباید که دور کنند چرک تن خود را و به
و فارسانند نذرهای خود را و طواف نمایند
باین خانه قدیم^(۱) (۲۹) .

اینست حکم و هرکه تعظیم کند شعائر
خدارا پس این تعظیم کردن بهترست
اورانزدیک پروردگار او و حلال کرده شد
برای شما مواشی^(۲) مگر آنچه خوانده
خواهد شد بر شما^(۳) پس احتراز کنید
از پلیدی بتان و احتراز کنید از سخن
دروغ^(۴) (۳۰) .

حنیفی دین شده برای خدا غیر شریک
مقررکننده باوی و هرکه شریک مقرر کند
با خدا پس گویا که فرود افتاد از آسمان
پس بر بایند او را مرغان مردار خوار
یا فرو افکند او را بباد بمکانی دور^(۵)
(۳۱) .

اینست حکم و هرکه تعظیم کند شعائر
خدارا پس این تعظیم از تقوی دلهاست
(۳۲) .

شمارا در آن مواشی فائده هاست
تامیعی معین باز جانی فرود آمدن آن
بخانه قدیم است (۳۳) .

ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلِيُؤْتُوا ذُرْوَاهُمْ
وَلِيَنْظُرُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿۳۰﴾

ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظَمْ حُرْمَتِ اللَّهِ فَهُوَ حَيْرَانٌ عَبْدٌ مُذِيبٌ
وَأُجِّلَتْ لَكُمْ الْأَنْعَامُ الْأَمْثَلُ عَلَيْكُمْ فَأَجْتَنِبُوا
الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ ﴿۳۱﴾

حُنْفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا
خَرَجَ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخَطَفُهُ الطَّيْرُ وَتَهْوَى بِهِ الزَّيْبُ فِي
مَكَانٍ سَجِيقٍ ﴿۳۲﴾

ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظَمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ ﴿۳۳﴾

لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعٌ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ مَحِلُّهَا إِلَىٰ الْبَيْتِ
الْعَتِيقِ ﴿۳۴﴾

- (۱) یعنی کعبه زیرا که اول بنا شد بعد از آن بیت المقدس .
- (۲) یعنی شتر و گاو و بز و گوسفند .
- (۳) یعنی میت و خون مسفوح .
- (۴) یعنی گواهی دروغ .
- (۵) حاصل آنست که هلاک شد بوجهی که امید نجات نماند .

وهرامتی را معین ساخته ایم طریق قربانی
تایادکنند نام خدا بر آنچه داده است ایشان
را از چهارپایان مواشی پس معبود شما
معبود یکتاست پس اورا منقادشویید
و(یامحمد) بشارت ده نیایش کنندگان را
(۳۴) .

آنان را که چون یاد کرده شود خدا بترسد
دل های ایشان وصبر کنندگان را بر آنچه
برسدبایشان وبرپادارندگان نمازرا وآنان
را که از آنچه روزی دادیم بایشان خرج
می کنند (۳۵) .

وشرانِ قربانی راساخته ایم برای
شما از شعائر خدا شمارا در آن نیکی ست
پس یادکنید نام خدارا برنحر آنها
بر چهارپای ایستاده پس چون بزمین افتد
پهلوی آن بخورید از آنها و بخورائید
درویش بی سوال را و سوال کننده را
همچنین رام گردانیدیم چهار پایان را برای
شما بود که شکر کنید (۳۶) .

نمی رسد بخدا گوشتهای قربانی ها و نه
خونهای این ها ولیکن می رسد بوی
پرهیزگاری از شما هم چنین رام گردانیدیم
قربانی هابرای شما تا به بزرگی یادکنید
خدارا بشکر آنکه راه نمود شما را
و بشارت ده نیکوکاران را (۳۷) .

هر آئینه خدا دفع می کند از مسلمانان^(۱)

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا
رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ ۚ وَاللَّهُ وَاحِدٌ
فَلَا أُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا ۚ وَاللَّهُ يَخْتِصُّ بِرَحْمَتِهِ
مَنْ يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿۳۴﴾

الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَالضَّالِّينَ عَلَىٰ
مَآصِبِهِمْ وَالْمُقِيمِي الصَّلَاةِ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿۳۵﴾

وَالْبَدَنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ ۗ
فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ ۚ فَإِذَا وَجِيتُ جُوبَهَا
فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا الْقَائِمَ وَالْمُعْتَدِ كَذَلِكَ نَسَخَرْنَاهَا
لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿۳۶﴾

لَنْ يَبَالَ اللَّهُ لِحُومِهَا وَلَا دِمَائِهَا وَلَكِنْ يَبَالَهُ
التَّقْوَىٰ وَمَنْ كُنْ مِنْكَ سَعَرَهَا لَكُمْ لِيُشْكِرُوا اللَّهَ عَلَىٰ
مَا هَدَاهُمْ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَنَحْمَدُ اللَّهَ

إِنَّ اللَّهَ يُدْفِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ اللَّهَ لَكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

(۱) یعنی ضرر اعداء ایشان را .

خَوَانِ كُفُورٍ ⑤

أذن للذين يقاتلون بأنهم ظلموا وإن الله على نصرهم

لقدير ⑥

لَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ

وَلَوْلَا ذِمَّةُ اللَّهِ لِلنَّاسِ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهَدَمَتْ

صَوَامِعَ وَبِيْعَ وَصَلَوَاتٍ وَسَجْدَيْكَ فِيهَا أُسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا

وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَعَزِيزٌ ⑦

هرآئینه خدادوست نمی دارد هرخیانت
کننده ناسپاس را (۳۸) .

دستوری جهاد داده شد آنانرا که کفار
بایشان جنگ می کنند بسبب آنکه برایشان
ستم رفته است وهرآئینه خدا بر نصرت
دادن ایشان تواناست (۳۹) .

دستوری جهاد داده شد آنان را که بیرون
آورده شد ایشان را از خانهای ایشان بغیر
حق لیکن به سبب آنکه می گفتند
پروردگار ما خداست واگر نه بودی دفع
کردن خدا مردمان را بعضی را بدست
بعضی ویران کرده می شد خلوتهای
رهبانان و عبادت خانه های یهود و عبادت خانه
های مسلمانان که یاد کرده می شود در آن
مواضع نام خدا بسیاری والبته نصرت
خواهد داد خدا کسی را که قصد نصرت
دین وی کند وهرآئینه خداتوانا غالب
ست نصرت خواهد داد (۴۰) .

انان را که اگر دسترس دهیم ایشان را
در زمین برپادارند نمازرا و بدهند زکوة را
و بفرمایند بکار پسندیده و منع کنند از کار
ناپسندیده و خدا راست نهایت همه
کارها (۴۱) .

الَّذِينَ إِنْ مَكَّنْهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ

وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَاللَّهُ عَاقِبَةُ

الْأُمُورِ ⑧

(۱) درین آیت دلالت ست بر صحتِ خلافتِ خلفای اربعه زیرا که ایشان از مهاجرین
اولین بودند و متمکن شدند در زمین پس لازم آید که اقامت صلوة و ایتاء زکوة و امر
به معروف و نهی از منکر از ایشان بظهور رسد و تمکین فی الارض چون بآن
حضال جمع شود همان ست خلافت نبوت .

واگردروغگو شمردند ترا پس هراتینه دروغگو شمرده بودند پیش از ایشان قوم نوح وعاد و ثمود (۴۲) .

و قوم ابراهیم و قوم لوط (۴۳) .

واهل مدین و دروغگو شمرده شد موسی را پس مهلت دادم این کافران را بازگفتار کردم ایشان را پس چگونه بود عقوبت من (۴۴) .

پس بسا دهبی که هلاک ساختیم آن را ووی ستمگار بود پس وی افتاده است برسقف های خود و بسیار چاه بیکارمانده و بسامحلی بلند خراب شده (۴۵) .

ایاسیرنکرده اند در زمین تا بُوَدایشان را دلها که فهم کنند بآن یا گوشها که بشنوند بآن هراتینه حال اینست که نابینامی شوند چشم ها ولیکن نابینامی شوند آن دل ها که در سینها اند (۴۶) .

و زود می طلبند از تو عذاب را و هرگز خلاف نخواهد کرد خدا وعده خود را و هراتینه يك روز نزدیک پروردگارتو مانند هزار سال ست از آنچه می شمرد^(۱) (۴۷) .

و بسادیه که مهلت دادم آن را و آن ستمگار بود باز گفتار کردم آنرا و بسوی من ست بازگشت (۴۸) .

بگوای مردمان جز این نیست که من برای شما ترساننده آشکارام (۴۹) .

وَأَنْ يَكِيدَ بُوَدُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودٌ ﴿٤٢﴾

وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٣﴾

وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ وَالْكَذِّبُ مُوسَىٰ فَأَمَلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ

أَخَذْتُ لَهُمْ قَلْبًا مِّنَ لَّيْلِ لَّا يَخْبِرُونَ ﴿٤٤﴾

فَكَأَيُّ مَن فَرَّقُوا بَيْنَهُمَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ لِّهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا

وَبِنُحُوتٍ مَّعْقَلَةٌ وَقَصْرٌ مِّنْ شِيبٍ ﴿٤٥﴾

أَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَكُنُوا لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ

أَذَانٌ يَّسْمَعُونَ بِهَا فَأَنَّهُمْ لَا تَعَى الْأَبْصَارُ وَلَكِن تَعَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴿٤٦﴾

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ وَإِنَّ يَوْمًا

عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ ﴿٤٧﴾

وَكَأَيُّ مَن فَرَّقُوا بَيْنَهُمَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ لَّهُمْ أَخَذْتُ لَهُمْ

قَلْبًا مِّنَ اللَّيْلِ يُبْخِرُونَ ﴿٤٨﴾

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُرْسِلُ اللَّهُ

(۱) یعنی اگر خواهد کار هزار سال دریک روز تمام کند پس این بسبب عجز نیست بلکه بنا بر مصالحی که جز او کس نمیداند .

پس آنانکه ایمان آوردند و کارهای شائسته کردند ایشان را است آمرزش و روزی نیک (۵۰) .

و آنان که سعی کردند در آیاتِ ما عاجز کنان (بزعم خود) ایشان اند اهل دوزخ (۵۱) .

ونه فرستادیم پیش از تو هیچ فرستاده و نه هیچ صاحب وحی الا چون آرزوی بخاطر بست افگند شیطان چیزی در آرزوی وی پس دورمی کند خدا آنچه شیطان انداخته است باز محکم می کند خدا آیات خود را و خدادانا با حکمت ست (۱) (۵۲) .

تابگرداند خدا آنچه شیطان افگند بلای در حق آنانکه درد دل های ایشان بیماری است و آنان که سخت ست دل های ایشان و هر آئینه ستمگاران در مخالفت دور و دراز آند (۵۳) .

و تابدانند آنان که داده شده است ایشان را علم که آن وحی راست ست از جانب پروردگار تو پس ایمان آرند بآن پس

فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ
وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ۝۵۰

وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعْجِزِينَ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ
الْجَحِيمِ ۝۵۱

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ إِلَّا إِذَا تَمَنَّى
أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ فَمَنَّهُ اللَّهُ مَا يَلْقَى الشَّيْطَانُ
فَمَّا يُخَكِّمُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۝۵۲

لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ
مَّرَضٌ وَالْقَاسِيَةَ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَكُنُفَىٰ شِقَاقِي
بِعَيْدٍ ۝۵۳

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ
وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ۝۵۰

(۱) مترجم گوید مثلاً آنحضرت صلی الله علیه وسلم بخواب دیدند که هجرت کرده اند بزیمینی که نخل بسیار دارد پس وهم بجانب یمامه و هجر رفت و در نفس الامر مدینه بود مثلاً آنحضرت صلی الله علیه وسلم بخواب دیدند که بمکه درآمده اند حلق و قصر میکنند پس وهم آمد که در همان سال این معنی واقع شود و در نفس الامر بعد از سالهای چند متحقق شد و در امثال این صورت امتحان مخلصان و منافقان در میان می آید والله اعلم .

نیایش کنند برای خدا دل های ایشان
وهرآئینه خداراه نماینده است مسلمانان
را بسوی راه راست (۵۴) .

وهمیشه باشند کافران درشبهه از آن وحی
تاوقتیکه بیاید بایشان قیامت ناگهان یا
بیاید بایشان عقوبت روزی نهایت نحس
(۵۵) .

بادشاهی آن روزخداراست حکم کند
میان ایشان پس آنان که ایمان آوردند
وکارهای شائسته کردند دربوستانهای
نعمت باشند (۵۶) .

وآنانکه کافر شدند ودروغ شمردند آیات
مارا آن جماعت ایشان را باشد عذاب
خوارکننده (۵۷) .

وآنانکه هجرت کردند درراه خدا پس
کشته شدند یا بمرند هرآئینه روزی دهد
ایشان را خداروزی نیک^(۱) وهرآئینه
خداوی بهترین روزی دهندگان ست
(۵۸) .

البته درآردایشان را بموضعی که خوشنود
شوندازآن وهرآئینه خدا دانابردبارست
(۵۹) .

حکم این ست وهرکه درپی ایذای کسی
افتاد بمانند آنکه ایذا داده شد او را بعد
ازآن تعدی کرده شد بروی هرآئینه
نصرت خواهد داد او را خدا هرآئینه خدا

لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿۵۴﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ صِرَاطٍ مُنْتَهَىٰ تَأْتِيهِمُ
السَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيهِمْ عَذَابٌ يَوْمَ عَقَابِهِمْ ﴿۵۵﴾

الْمَلِكِ يَوْمَ يَمِيزُ بَلَدَهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فَالَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي حَضْرَتِ النَّجْمِ ﴿۵۶﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ
مُّهِينٌ ﴿۵۷﴾

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا إِلَىٰ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قَاتَلُوا أَوْ مَاتُوا
لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَيْرُ
الْرَازِقِينَ ﴿۵۸﴾

لَيُدْخِلَنَّهُمُ اللَّهُ مَدْخَلًا يُرْضَوْنَهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَعَلِيمٌ
حَلِيمٌ ﴿۵۹﴾

ذَٰلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِبِئْسَلِ مَا عُوِّقَبَ بِهِ ثُمَّ يُغْنِي
عَلَيْهِ لِيُنْصَرَّتْهُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَعَفُوفٌ غَفُورٌ ﴿۶۰﴾

(۱) یعنی دربهشت .

بخشاینده آمرزگارست (۶۰) .

این نصرت بسبب آنست که خدا درمی آرد شب را درروز و درمی آرد روز را درشب و به سبب آنست که خداشنواییناست (۶۱) .

این نصرت به سبب آنست که خدا همونست ثابت و آنچه می خوانند کافران بجز وی همونست باطل و به سبب آنست که خداهمون ست بلند مرتبه بزرگ قدر (۶۲) .

آیاندیدی که خدا فرودآورد ازآسمان آب را پس زمین سرسبز شود هر آئینه خدالطف کننده داناست (۶۳) .

اوراست آنچه درآسمانهاست و آنچه درزمین ست وهرآئینه خداهمونست بی نیاز ستوده کار (۶۴) .

ایاندیدی که خدا مسخر کرد برای شما آنچه درزمین است و مسخر ساخت کشتی ها می رود در دریا بفرمان او نگاه میدارد آسمان را از آنکه بیفتد بر زمین مگر بدستور او هر آئینه خدا درحق مردمان بخشاینده مهربان است (۶۵) .

واوست آنکه زنده کرده شمارا باز بمیراند شمارا باز زنده کند شمارا هر آئینه آدمی ناسپاس ست (۶۶) .

برای هر گرو هی معین کرده ایم شریعتی را که ایشان عمل کننده اند برآن پس بایدکه نزاع نه کنند باتو درین کار وبخوان بسوی پروردگار خویش هر آئینه

ذَلِكَ يَأْتِيَنَّ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامِ الَّذِينَ فِي السَّمَاءِ يُؤَلِّمُوا النَّاسَ فِي الْقِيَامِ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿۶۰﴾

ذَلِكَ يَأْتِيَنَّ اللَّهُ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿۶۱﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَتُضْيَعُ الْأَرْضُ مُخَضَّرَةً إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿۶۲﴾

لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنَّ اللَّهَ لَهُ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿۶۳﴾

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مِمَّا فِي الْأَرْضِ وَأَلْفَكَ تُجْرِي فِي الْبَحْرِ بِأَمْرٍ وَأَنْتُمْ لَا تَدْرِيْنَ أَنَّ السَّمَاءَ أَنْزَلَهُ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا يَأْتِيَنَّ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَعَوِّفٌ حَبِيرٌ ﴿۶۴﴾

وَهُوَ الَّذِي أَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتَكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ ﴿۶۵﴾

لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُبَارِكُ عَلَيْكَ فِي الْأُمُورِ وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلَىٰ هُدًى مُسْتَقِيمٌ ﴿۶۶﴾

براهِ راستی (۶۷) .

واگر مکابره نمایند باتوبگو خدا دانا ترست بآنچه می کنید (۶۸) .

خداحکم خواهد کرد میان شما روزقیامت درآنچه اندران اختلاف می کنید^(۱) (۶۹) .

آیا نه دانستی که خدای داند هرچه درآسمان وزمین ست هرآئینه این همه ثبت است درکتابی این همه برخدا آسان ست (۷۰) .

وعبادت می کنند بجز خداچیزی را که فرو نفرستاده است خدا حتی برآن وچیزی که نیست ایشان را برثبوت آن دانش ونیست ستمگاران را هیچ یاری دهنده (۷۱) .

وچون خوانده می شود برایشان آیاتِ ما واضح آمده می شناسی در رویهای این کافران ناخوشی نزدیک می شوند ازآنکه حمله کنند برآنان که می خوانند برایشان آیات ما بگوآیا خبردهم شمارا به ناخوشر ازین آن دوزخ ست وعده داده است خدا آن را بکافران و وی بدجائست (۷۲) .

ای مردمان پدید آورده شد داستانی پس بشنوید آن را هرآئینه آنانکه می خوانید

وَلَا جَادِلُوكَ فَقُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿۶۵﴾

اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَا لَكُمْ فِيهِ عَتَاكُلُونَ ﴿۶۶﴾

أَلَمْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابِي إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿۶۷﴾

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَمْ يَنْزِلْ بِهِ سُلْطَانًا

وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ﴿۶۸﴾

وَإِذَا تَنَزَّلَتْ عَلَيْهِمُ الْآيَاتُ تَوَكَّرُوا فِي وُجُوهِ الَّذِينَ

كَفَرُوا وَالْمُنْكَرُ بِيَادِهِمْ يَسْمُوتُونَ بِالَّذِينَ يَسْتَلُونَ عَلَيْهِمْ

الْآيَاتِ قُلْ أَفَأَنْتُمْ بِشِرْكِي مِنْ دُونِكُمْ أَنْتُمْ وَوَعَدَ مَا

اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَأَوْيَسَ الْمَصِيرُ ﴿۶۹﴾

يَأْتِيهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَمَا تَسْمَعُوا مِنَ الَّذِينَ

تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَا يُكْوِ

(۱) مترجم گوید درین آیت اشاره است بآنکه اختلاف شرائع بسبب اختلاف عصوراست وهمه شرائع حق ست ودرزمان خودمعمول به است پس نزاع درحقیقت بآنها نباید کرد .

بجز خدا آفریدن نه توانند مگسی را
اگرچه جمع شوند برای آن واگر بر باید
از ایشان مگس چیزی را خلاص نه نتوانند
کرد آن را از مگس ناتوان شد طالب و
مطلوب^(۱) (۷۳) .

تعظیم نکردند خدا را حق تعظیم اوهر آئینه
خدا توانا غالب است (۷۴) .

خدا برمی گزیند فرستادها از فرشتگان
واز مردمان هر آئینه خدا شنوا بیناست
(۷۵) .

می داند آنچه پیش روی ایشان ست
و آنچه پس پشت ایشان ست و بسوی
خدا باز گردانیده می شوند کارها (۷۶) .

ای مسلمانان رکوع کنید و سجده بجا آید
و عبادت نمائید پروردگار خود را و بکنید
کار نیکو امیدست که رستگار شوید (۷۷) .

و جهاد کنید در راه خدا حق جهادی که
برای خدا باشدوی برگزید شمارا و نه
ساخت بر شما دردین هیچ تنگی مشروع
کرد دین پدر شما ابراهیم خدانام نهاد
شمارا مسلمان پیش ازین^(۲) و در قرآن
نیز تاباشد پیغامبر گواه بر شما و باشید
شما گواه بر مردمان پس برپادارید نماز را
و بدهید زکوة را و چنگ زنید بخدا
اوست مددگار شما پس نیکو مددگار
و نیکو یاری دهنده است (۷۸) .

اجتمعوا له وإن يسألهم الباب شيئا أليستونوه
منه صعفت الطالب والمطلوب^(۱)

ما قدروا لله حق قدره إن الله لقوي عزيز^(۲)

إن الله يصفى من الملائكة رسلا أول من الناس
إن الله سميع بصير^(۳)

يعلم ما بين أيديهم وما خلفهم وإلى الله ترجع
الأمور^(۴)

يا أيها الذين آمنوا اسجدوا واعبدوا
ربكم وافعلوا الخير لعلكم تفلحون^(۵)

وجاهدوا في الله حق جهاد ۱ هو اجتهدكم وما
جعل عليكم في الدين من حرج ۲ آيةكم
إبراهيم هو سبطكم المسلمين ۳ من قبل وفي هذا
ليكون الرسول شهيدا عليكم وتكونوا شهداء على
الناس ۴ فاقسموا الصلوة واتوا الزكوة واعتصموا
بالله هو مولكم فاعلم المولى وفعم النصير^(۵)

(۱) یعنی عابد و معبود .

(۲) یعنی در کتب سابقه .